

แนวทางการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

**Guidelines for Developing Local Development Plans
for Local Government Organizations**

ภัทราวดี อ่ำคุณ,
นเรศ คนหลัก และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
**Phattawadee Aumkoon,
Nares Konluk and Kampanart Wongwatthanaphong**
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: P_PIM22@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น 4 กระบวนการหลัก ได้แก่ 1) กระบวนการได้มาซึ่งองค์กรจัดทำแผน ได้แก่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการได้มาซึ่งคณะกรรมการทั้ง 2 คณะนี้มีสัดส่วนที่มาจากความร่วมมือร่วมใจของประชาชนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม 2) กระบวนการจัดประชาคมท้องถิ่น เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนารับทราบปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น 3) กระบวนการจัดทำ และเห็นชอบร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่องค์กรจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นจัดทำ และพิจารณาร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาเห็นชอบร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น และ 4) กระบวนการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่ผู้มีอำนาจหรือผู้บริหารท้องถิ่นลงนามอนุมัติร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น และประกาศใช้เป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; แผนพัฒนาท้องถิ่น; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstracts

This article aims to study the guidelines for the preparation of local development plans of local government organizations, divided into 4 main processes. 1) the process of acquiring the planning organization These include the local development committee and the local development plan support committee. By the acquisition of these two committees, the proportion comes from direct and indirect public participation. 2) Local community organization process to inform development guidelines, to acknowledge the problems and needs of local people. 3) preparation process and approve the drafting of the local development plan as a process prepared by the organization A local development plan is prepared, and consider a draft local development plan for the local council to consider and approve the draft local development plan; and 4) Process for approval and promulgation of local development plans It is the process by which the local authority or local administrators sign and approve the draft local development plan, and promulgated as a local development plan.

Keywords: Development Approach; Local Development Plan; Local Government Organization

บทนำ

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและหน้าที่ มีอิสระในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน มีการกำหนดตัวบทตัวบทกฎหมายและกลไกทางกฎหมายเพื่อให้การกระจายอำนาจเป็นไปอย่างโปร่งใส และสามารถถูกตรวจสอบจากประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคหลังรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้จึงมีบทบาทอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวาง โดยไม่เพียงจะมีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังขยายบทบาทหน้าที่ออกไปรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วยและเป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหาร และการตรวจสอบการปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบันแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตรวจสอบการปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบันแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงจำเป็นต้องกำหนดแผนสามารถตอบสนองต่อการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและสามารถบ่งชี้วัดความสำเร็จของแผนงานได้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563 : 1-2)

แผนพัฒนาท้องถิ่น คือ การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใด จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือแผนงานในอนาคต และแปลงมาสู่การปฏิบัติ ดังนั้นระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2548 จึงได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท คือ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนระยะยาว และแผนพัฒนาสี่ปี ซึ่งเป็นแผนพัฒนาหมุนเวียน (Rolling Plan) ที่ต้องมีการทบทวน และจัดทำทุกปี และจะนำไปสู่กระบวนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2555 : 3-4) ทั้งนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผน และ

ขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 ได้บัญญัติให้เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (โกวิทย์ พวงงาม, 2554 : 21) นอกจากนี้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้ว ยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด การวางแผนการพัฒนาจึงมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากแผนพัฒนาเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง และมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยง และส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุน และเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจ กำหนดแนวทางการดำเนินงาน และใช้ทรัพยากรในการบริหารท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด (สถาบันพระปกเกล้า, 2556: 3)

องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรทางสังคมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้คนจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยมีหน้าที่ที่ต้องดำเนินกิจกรรมในการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำ และทางบก การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การป้องกันโรค และระงับโรคติดต่อ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ การคุ้มครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย นอกจากนี้หน้าที่ที่ต้องทำดังกล่าวแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบล ยังอาจจัดกิจกรรมในเขตของตนในการให้น้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร การให้และบำรุงรักษาการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น การให้และบำรุงรักษาทางระบายน้ำ การให้และบำรุงรักษาสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสาธารณะ การให้และส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์ การส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว การบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน การหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล การให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและข้ามฟาก และการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพาณิชย์ ในด้านความรับผิดชอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จะรับผิดชอบดำเนินการให้เป็นตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยประธานกรรมการบริหารจะเป็นผู้แทนขององค์การบริหารส่วนตำบล และมีพนักงานส่วนตำบลเป็นผู้ปฏิบัติงานประจำขององค์การบริหารส่วนตำบลอีก

ด้วย (คงฤทธิ์ แข็งแรง และคณะ, 2561 : 34-43) นอกจากพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แล้วพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะต้องเร่งกำหนดจุดมุ่งหมายหรือทิศทางในการพัฒนาของตนให้ชัดเจน มีการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีความครอบคลุมภารกิจการพัฒนาในทุกด้าน และที่สำคัญสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสะท้อนปัญหาของตำบล และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นและจัดทำแผนพัฒนาของตนเอง เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาต้องมาจากปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นกรอบและแนวทางในการบริหารงานท้องถิ่นให้มีความคล่องตัวสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่นตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น, ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอ, ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, นโยบายรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อีกทั้งเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผ่องพรรณ เทียมเกาะ., 2561 : 146-159)

องค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่ง ที่มีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นซึ่งเป็นกรอบกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปในทิศทางที่ตรงกับความต้องการของประชาชน โดยกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจะมีผู้แทนในการเข้าร่วมการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาต่าง ๆ ได้แก่ คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ประชาคมท้องถิ่น ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ประธานเครือข่าย กลุ่มองค์กร ชุมชน และส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์, 2557 : 7) ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งจังหวัดในการร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้การพัฒนาในพื้นที่ต่าง ๆ มีการกระจุกตัวมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เดียวกันบางพื้นที่ก็ไม่ได้มีการพัฒนา ดังนั้น การศึกษาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีส่วนร่วมในด้านใดบ้าง ตลอดจนทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปปรับปรุงส่วนที่บกพร่องในแนวทางการพัฒนาการจัดทำ

แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน ซึ่งจะช่วยให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

ความเป็นมาของแผนพัฒนาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่รำพึง (2559 : 1-2) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ว่า เนื่องจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 30(4) และแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้อ 5.23 กำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสัดส่วนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของรายได้ของรัฐทั้งหมด ภายในปี 2544 และไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ของรายได้ของรัฐทั้งหมด ภายในปีจึงมีความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรรายได้ ทั้งที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง และรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความโปร่งใสมากที่สุด การวางแผนถือเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุจุดหมายดังกล่าวโดยใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีการปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่กำหนดให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในเวลาที่กำหนด มีการควบคุมติดตาม วัดและประเมินผล โดยการบริหารจัดการตามแผนงานโครงการนั้น

เนื่องจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่หลักคือ หน้าที่ด้านการปกครอง การพัฒนาท้องถิ่น และการบริการสาธารณะ โดยที่ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และการเมืองอยู่ด้วยกัน ดังนั้นความหมายและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นจึงมีความเกี่ยวเนื่องและสอดคล้องกับการมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง (2562 : 138) ได้สรุป ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ 2 ลักษณะ คือ 1) การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการพัฒนา โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาดังแต่เริ่มจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในนัยทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของประชาชน หรือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา และ (2) การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มี

อำนาจทางการเมือง การบริหารมีอำนาจต่อรองในการจัดสรรทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน โดยที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเสริมสร้างอำนาจ (empowerment) ในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

จากความเป็นมาของแผนพัฒนาท้องถิ่นจากนักวิชาการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนสรุปได้ว่า ความเป็นมาของแผนพัฒนาท้องถิ่นเกิดจากทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีอิทธิพลมาจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทอำนาจหน้าที่กว้างขวางมากขึ้น จึงต้องมีแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้และบ่งชี้ความสำเร็จได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอีกด้วย

ลักษณะของแผนพัฒนาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง (2559 : 1) กล่าวว่าลักษณะของแผนพัฒนาท้องถิ่นคือ เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยแผนพัฒนาท้องถิ่นมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงานโครงการพัฒนา ที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้า ครอบคลุมระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้นแผนพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นแผนที่ได้นำแนวทางจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแนวทางที่ชัดเจนมีลักษณะจำเพาะเจาะจงถึงสถานที่ดำเนินการ โดยแสดงแผนงานโครงการ/กิจกรรม การพัฒนาที่จะดำเนินการในช่วงระยะเวลานั้น ๆ ซึ่งเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและการทำงานงบประมาณรายจ่ายประจำปีระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 ได้บัญญัติลักษณะของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ตามข้อ 4 ความว่า แผนพัฒนาท้องถิ่น หมายความว่า แผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอแผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาหมู่บ้านหรือแผนชุมชน อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงานโครงการพัฒนา ที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ขณะที่สถาบันพระปกเกล้า (2556 : 21) กล่าวว่าลักษณะของแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ โดยมีหลักคิดที่ว่าภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาหนึ่ง ๆ จะมีแนวทางการพัฒนาได้มากกว่าหนึ่งแนวทาง และภายใต้แนวทางการพัฒนาหนึ่งจะมีโครงการ/กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งโครงการ/กิจกรรมที่จะต้องนำมาดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการในแต่ละยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งจะมีผลต่อวัตถุประสงค์ เป้าหมาย

จุดมุ่งหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน และวิสัยทัศน์ในที่สุด นอกจากนั้นแผนพัฒนาท้องถิ่นยังเป็นแผนที่มีความสัมพันธ์กับงบประมาณรายจ่ายประจำปี กล่าวคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใช้การวางแผนพัฒนาเป็นเครื่องมือในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยนำโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาท้องถิ่นในปีที่จะจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ไปจัดทำงบประมาณ เพื่อให้กระบวนการจัดทำงบประมาณเป็นไปด้วยความรอบคอบและผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากลักษณะของแผนพัฒนาท้องถิ่นจากนักวิชาการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนสรุปได้ว่า ลักษณะของแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยแผนพัฒนาท้องถิ่นนี้จะต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทต่าง ๆ เช่น แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ เป็นต้น โดยแผนพัฒนาท้องถิ่นจะมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จะจัดทำขึ้นในแต่ละปี

วัตถุประสงค์การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

เทศบาลตำบลปัว (2559 : 2) กล่าวว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อใช้ประกอบการในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี รวมทั้งจัดหาแหล่งงบประมาณอื่น เพื่อให้มีการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตรวจ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่น ยังสอดคล้องกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง (2559 : 2) กล่าวว่าจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงและสอดคล้องกันระหว่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อแสดงแนวทางการพัฒนาในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่มีความสอดคล้อง และสามารถสนองตอบต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการเตรียมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ให้อยู่ในลักษณะที่พร้อมจะบรรจุเอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี และนำไปสู่การปฏิบัติได้ทันที ต่อมายังมีองค์การบริหารส่วนตำบลแม่รำพึง (2559 : 2) กล่าวว่าจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อแสดงจุดหมายและแนวทางการพัฒนาในช่วงระยะเวลาหนึ่งว่าเป็นอย่างไร ทั้งนี้ให้มีความสอดคล้องและสามารถสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการพัฒนาองค์ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงและสอดคล้องกันระหว่างยุทธศาสตร์การพัฒนาและการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเป็นการเตรียมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ให้อยู่ในลักษณะที่พร้อมจะบรรจุในเอกสารงบประมาณประจำปี ในขณะที่เทศบาลตำบลสิริเสนางค์ (2562 : 2) กล่าวว่าจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ดังนี้ นำแผนยุทธศาสตร์พัฒนามาเป็นหลักปฏิบัติและวางแผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นเครื่องมือในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ทำให้การดำเนินงาน

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุเป้าหมายและมีทิศทางพัฒนาเป็นระบบ โดยประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและการพัฒนาองค์กรตรงตามความต้องการของประชาชน

จากวัตถุประสงค์การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของนักวิชาการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลาย ๆ แห่งข้างต้นสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีดังนี้

1. เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตรงตามความต้องการของประชาชน
3. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประโยชน์การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

กรมการพัฒนาชุมชน (2553 : 3) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ดังนี้ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกำหนดให้ประชาชนในท้องถิ่นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ได้เห็นข้อเด่นข้อดี โอกาส และข้อจำกัดของท้องถิ่นในการพัฒนาอย่างมีเป้าหมาย มีช่องทางในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม สามารถกำหนดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและลงมือกำหนดงานร่วมกันได้ สามารถวางแผนจัดการกับทรัพยากรหรือทุนในท้องถิ่นทั้งทุนบุคคลและทุนสังคมที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น อีกทั้งยังสามารถรับผลประโยชน์ร่วมกันได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมก่อให้เกิดทัศนคติที่ดี เอื้ออาทรต่อกัน ปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมที่ดีให้กับท้องถิ่น และท้ายที่สุดสามารถหาภาคีแนวร่วมในการกำหนดงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ขณะที่สถาบันพระปกเกล้า (2556 : 23-25) กล่าวว่า การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากแผนการพัฒนาท้องถิ่นเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยง และส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุน และเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจ กำหนดแนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุดจากประโยชน์ของการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น สามารถสรุปได้ว่าการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการพัฒนาให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและ ประหยัด ทั้งด้านระยะเวลาบุคลากร และงบประมาณ เพราะมีการเตรียมการใช้ทรัพยากรไว้ก่อนแล้ว เพราะการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้พิจารณาศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ รวมถึงการวิเคราะห์หาผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่ายของแต่ละโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคัดเลือกโครงการที่เหมาะสมและเป็นไปได้และจัดลำดับความสำคัญไว้ในลำดับแรก ๆ สำหรับ

ดำเนินการของปีนั้น นอกจากนี้แผนพัฒนาท้องถิ่นยังเป็นมาตรการหนึ่งที่แสดงถึงความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างยุทธศาสตร์การพัฒนากับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกำหนดให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางดำเนินงานต่าง ๆ ที่อาจมีความเชื่อมโยงและส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำมาตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด

จากประโยชน์การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของนักวิชาการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลาย ๆ แห่งข้างต้นสรุปได้ว่า ประโยชน์การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีดังนี้

1. การบรรลุจุดหมายตามยุทธศาสตร์การพัฒนาพันธกิจ และวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการบรรลุจุดหมาย (Attention of objective) มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการวางแผน เพราะการวางแผนทุกครั้งย่อมต้องมีจุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้ ถ้าจุดหมายที่กำหนดไว้มีความชัดเจน ก็จะช่วยให้การปฏิบัติตามแผนมีทิศทางมุ่งตรงไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวกและเกิดผลดี

2. เกิดความประหยัด (Economical operation) การวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้สติปัญญาเพื่อคิดวิธีการให้องค์กรบรรลุถึงประสิทธิภาพ มีการประสานงานและสอดคล้องต่อเนื่องกัน ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

3. ลดความไม่แน่นอน (Reduction of uncertainty) เนื่องจากการจัดเก็บรายได้ การใช้จ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม การวางแผนจะช่วยให้เกิดความแน่นอนในการใช้งบประมาณที่ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล

4. ผู้บริหารท้องถิ่นใช้เป็นเกณฑ์ในการควบคุม (Basic of Control) การดำเนินการกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ ต้องดำเนินการควบคู่กันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การควบคุมจะทำให้การใช้งบประมาณและการดำเนินโครงการสัมพันธ์กัน

5. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี (Better Coordination) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ช่วยสร้างความมั่นใจในเรื่องความเป็นเอกภาพที่จะบรรลุจุดหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต ทำให้โครงการต่าง ๆ ที่วางแผนไว้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน รวมทั้งความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายด้วย

6. ส่งเสริมนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ (Encourages innovation and Creativity) การวางแผนเป็นพื้นฐานการตัดสินใจ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความคิดใหม่ ๆ (นวัตกรรม) และความคิดสร้างสรรค์ เป็นการระดมความคิดของคณะทำงานทำให้เกิดโครงการใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

7. พัฒนาแรงจูงใจ (Improves Motivation) เป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของผู้บริหารและยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่สามารถรับรู้ความคาดหวังของหน่วยงานได้

แนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ (2557 : 3-5) กล่าวว่าขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลักการพัฒนา ปัญหา ความต้องการ และข้อมูล นำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 3 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณา ร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น และขั้นตอนที่ 4 ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น และประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น ขณะที่ สุวดี ไกรสกุล และ จุฑาภรณ์ คงรักษักวิน (2558 : 34) กล่าวว่าจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีกระบวนการดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผน ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดประเด็นการพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำรายละเอียดโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนา ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำร่างแผนพัฒนา ขั้นตอนที่ 5 การพิจารณาร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น และ ขั้นตอนที่ 6 การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งคล้ายคลึงกับ กระทรวงมหาดไทย (2562 : 1-3) กล่าวว่า ขั้นตอนการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นมีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 คัดเลือกองค์กรจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 2 ประชุมประชาคมท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 3 จัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมแนวทางและข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น แล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 4 พิจารณาร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 5 เห็นชอบร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความเห็นชอบ และ ขั้นตอนที่ 6 อนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น

จากกระบวนการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักวิชาการได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่าแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบ่งเป็น 4 กระบวนการหลัก ได้แก่ 1) กระบวนการได้มาซึ่งองค์กรจัดทำแผน ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการได้มาซึ่งคณะกรรมการทั้ง 2 คณะนี้มีสัดส่วนที่มาจากความร่วมมือของประชาชนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม 2) กระบวนการจัดประชาคมท้องถิ่น เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนา รับทราบปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น 3) กระบวนการจัดทำ และเห็นชอบร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่องค์กรจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำและพิจารณาร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาเห็นชอบร่าง

แผนพัฒนาท้องถิ่น และ 4) กระบวนการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่ผู้มีอำนาจหรือผู้บริหารท้องถิ่นลงนามอนุมัติร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น และประกาศใช้เป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น

สรุป

บทความนี้ผู้เขียนได้อธิบายถึงความเป็นมาของแผนพัฒนาท้องถิ่น เกิดจากทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีอิทธิพลมาจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทอำนาจหน้าที่กว้างขวางมากขึ้น จึงต้องมีแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้และบ่งชี้ความสำเร็จได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอีกด้วย โดยลักษณะของแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยแผนพัฒนาท้องถิ่นนี้จะต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทต่าง ๆ เช่น แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ เป็นต้น โดยแผนพัฒนาท้องถิ่นจะมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จะจัดทำขึ้นในแต่ละปี มีวัตถุประสงค์การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีดังนี้ เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตรงตามความต้องการของประชาชน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประโยชน์การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีดังนี้ การบรรลุจุดมุ่งหมายตามยุทธศาสตร์การพัฒนาพันธกิจ และวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการบรรลุจุดมุ่งหมาย เกิดความประหยัดการวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้สติปัญญาเพื่อคิดวิธีการให้องค์กรบรรลุถึงประสิทธิภาพ มีผลความไม่แน่นอน ยังทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นใช้เป็นเกณฑ์ในการควบคุม ก่อเกิดการประสานงานที่ดี ยังส่งเสริมวัฒนธรรมและการสร้างสรรค์ และพัฒนาแรงจูงใจให้กลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่สามารถรับรู้ความคาดหวังของหน่วยงานได้

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบ่งเป็น 4 กระบวนการหลัก ได้แก่ 1) กระบวนการได้มา ซึ่งองค์กรจัดทำแผน ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการได้มาซึ่งคณะกรรมการทั้ง 2 คณะนี้มีสัดส่วนที่มาจากความร่วมมือของประชาชนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม 2) กระบวนการจัดประชาคมท้องถิ่น เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนา รับทราบปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น 3) กระบวนการจัดทำ และเห็นชอบร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่องค์กรจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำและพิจารณาร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาเห็นชอบร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น และ 4) กระบวนการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่ผู้มีอำนาจหรือผู้บริหารท้องถิ่นลงนามอนุมัติร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น และประกาศใช้เป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น

จากข้อมูลเบื้องต้นผู้เขียนยังได้นำเสนอประเด็นข้างต้นมาจัดทำแผนพัฒนาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคำนึงถึงสถานะทางการคลังของท้องถิ่น และความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ มาประกอบการพิจารณาด้วย แต่หากเกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งให้เสนอปัญหา ความต้องการไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด และให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนำมาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2553). *การขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2555). *การจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). *แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กระทรวงมหาดไทย. (2562, 15 พฤษภาคม). *ซักซ้อมแนวทางการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น* (พ.ศ. 2561-2565) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ด่วนที่สุด ที่ มท. 0810.3/ว2931
- โกวิทย์ พวงงาม. (2554). *มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์การกระจายอำนาจและการบริหารงานท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คงฤทธิ แข็งแรง และคณะ. (2561). ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจ. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*. 1 (1), 34-43.
- ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. (2562). *ตำราทางวิชาการ ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. สงขลา: สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- เทศบาลตำบลปัว. (2559, 31 ตุลาคม). *เรื่อง ประกาศใช้แผนพัฒนาสี่ปี* (พ.ศ. 2561-2564). ประกาศเทศบาลตำบลปัว.
- เทศบาลตำบลสิริเสนาวงศ์. (2562, 14 มิถุนายน). *เรื่อง ประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น* (พ.ศ. 2561-2565). ประกาศเทศบาลตำบลสิริเสนาวงศ์.
- ผ่องพรรณ เทียมเกาะ. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565) ขององค์การบริหารส่วนตำบลอาแพ่ง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*. 7 (1), 146 – 159.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2556). *ธรรมนูญกวี้นพะเยา : สู่การพัฒนาบนฐานการมีส่วนร่วม*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

- สุวัตถ์ ไกรสกุล และ จุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี*. รายงานวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์. (2557, 30 มิถุนายน). *เรื่อง ประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2558-2560)*. ประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง. (2559, 31 พฤษภาคม). *เรื่อง ประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2560-2562)*. ประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่รำพึง. (2559, 15 มิถุนายน). *เรื่อง ประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561)*. ประกาศองค์การบริหารส่วนตำบลแม่รำพึง.